

MA'NAVIYAT VA SHAXS KAMOLOTI MUAMMOLARI

Samatov Xurshid Ulmasjonovich

*Ilmiy maslahatchi Muhammad al-Xorazmiy
nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari*

universiteti Samarqand filiali f.f.d. dotsent

Xushkomilov Dilshodbek Xushkomil O'g'li

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent

axborot texnologiyalari universiteti

Samarqand filiali talabasi

E-pochta: Xushkomilovdilshod@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tadqiqot ishida jamiyat taraqqiyotida ma'naviyatning tutgan o'rnini va shaxs kamolotiga ta'sir etuvchi asosiy omillar tahlil qilinadi. Shuningdek, bugungi axborotlashgan jamiyatda yoshlar ma'naviyatiga tahdid soluvchi dolzarb muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ilmiy, falsafiy hamda pedagogik nuqtai nazardan o'rganilgan. Mazkur tadqiqotning maqsadi shaxs tarbiyasida milliy qadriyatlar va zamonaviy tafakkur uyg'unligini ta'minlash mexanizmlarini ochib berishdan iborat.

Kalit so'zlar: ma'naviyat, shaxs kamoloti, milliy qadriyatlar, tarbiya, globallashuv, axloqiy me'yorlar, mafkuraviy immunitet, ommaviy madaniyat.

Аннотация. В данном исследовании анализируются роль духовности в развитии общества и основные факторы, влияющие на совершенствование личности. Также с научной, философской и педагогической точек зрения изучены актуальные проблемы, угрожающие духовности молодежи в современном информационном обществе, и пути их решения. Цель данного исследования заключается в раскрытии механизмов обеспечения гармонии национальных ценностей и современного мышления в воспитании личности.

Ключевые слова: духовность, совершенствование личности, национальные ценности, воспитание, глобализация, моральные нормы, идеологический иммунитет, массовая культура.

Abstract. This research analyzes the role of spirituality in the development of society and the main factors influencing personal perfection. Furthermore, the pressing problems threatening the spirituality of youth in today's information society and the ways to overcome them are studied from scientific, philosophical, and pedagogical perspectives. The aim of this research is to reveal the mechanisms for ensuring the harmony of national values and modern thinking in personal upbringing.

Keywords: spirituality, personal perfection, national values, upbringing, globalization, moral norms, ideological immunity, mass culture.

Kirish. Ma'naviyat — inson va jamiyat hayotining poydevori, ruhiy-axloqiy yetuklikni belgilovchi eng muhim mezon hisoblanadi. Bugungi shiddat bilan o'zgarayotgan globallashuv davrida shaxs kamoloti va uning ma'naviy-axloqiy qiyofasi masalasi eng dolzarb muammolardan biriga aylanib bormoqda. Shaxsning to'laqonli rivojlanishi faqatgina uning intellektual salohiyati va kasbiy malakasi bilan emas, balki qalb doirasining kengligi va ma'naviy dunyosining boyligi bilan ham o'lchanadi. Ushbu tadqiqot ishida shaxs kamolotida yuzaga kelayotgan bugungi kundagi ma'naviy muammolar, ularning kelib chiqish sabablari hamda ijtimoiy muhitga ta'siri tahlil etiladi.

Adabiyotlar tahlili va tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot jarayonida mantiqiy tahlil, qiyosiy o'rganish va ilmiy umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Shaxs kamoloti va ma'naviyat masalalari O'zbekiston tadqiqotchilarining zamonaviy elektron bazalardagi (CyberLeninka, Google Scholar) ilmiy ishlarida keng yoritilgan bo'lib, ular mazkur tadqiqotning nazariy asosi bo'lib xizmat qiladi. Xususan, Sh.E. Fayzullayevning tadqiqotlarida ma'naviy tarbiya jarayonida milliy qadriyatlarining ahamiyati va yoshlar tarbiyasidagi roli chuqur yoritilgan (2021). Sh. Xushmurodova o'zining ilmiy izlanishlarida shaxs ma'naviy ongini shakllantirishda bevosita oilaning ahamiyati va funksiyalarini tahlil qilgan (2022). Shuningdek, G.N. Tojiyeva (2023) hamda M. Raximbayevalarning (2024) ilmiy bazalarda e'lon qilingan ishlarida shaxs ma'naviyati va pedagogik jarayonlar o'rtasidagi uzviy bog'liqlik tizimli o'rganilgan. Ushbu manbalardagi dalillar orqali shaxs kamolotidagi muammolarning ilmiy yechimlari izlandi.

Tahlil va natijalar. O'tkazilgan ilmiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, bugungi kunda shaxs kamolotiga ta'sir etuvchi va uning ma'naviy rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi muammolarni uchta asosiy guruhga ajratish mumkin. Birinchidan, axborot xurujlari va "ommaviy madaniyat" ta'siri. Chegarasiz internet va ochiq axborot makoni sharoitida yoshlar ongiga milliy qadriyatlarga yot bo'lgan turli g'oyalar tezlik bilan kirib kelmoqda. Bu esa yoshlarda o'zligini anglash, kelajakka daxldorlik hissini yo'qotish va ma'naviy bo'shliqni yuzaga keltirish muammosini keltirib chiqarmoqda. Ikkinchidan, oila va ta'lim muassasalarida ma'naviy tarbiyaning uzluksizligi buzilishi. Shaxs kamoloti, eng avvalo, oiladagi sog'lom ma'naviy muhitdan boshlanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ayrim hollarda oilaviy qadriyatlarining qadsizlanishi yoki otionalarning farzand tarbiyasiga yetarlicha vaqt ajratmasligi shaxsning axloqiy mezonlardan og'ishiga, jinoyatchilik yoki huquqbuzarliklarga moyil bo'lib qolishiga olib kelmoqda. Uchinchidan, iste'molchilik kayfiyatining kuchayishi va moddiy ehtiyojlarning ma'naviy ehtiyojlardan ustun qo'yilishi. Jamiyatda boylik va dabdabaga intilishning sun'iy ravishda targ'ib qilinishi oqibatida kitob mutolaasi, ilm-fanga intilish va o'z ustida ishlash kabi ma'naviy ehtiyojlar orqa planga o'tib qolmoqda. Tahlillar

natijasi shuni isbotlaydiki, mazkur muammolarni bartaraf etish va shaxsni barkamol qilib tarbiyalash uchun, yoshlarda kuchli "mafkuraviy immunitet"ni shakllantirish, ularni ham milliy, ham umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash mexanizmlarini zamon talablariga moslashtirish muhim hisoblanadi.

Xulosa. Xulosa o'rnida ta'kidlash lozimki, ma'naviyat va shaxs kamoloti muammolari shunchaki ijtimoiy hodisa emas, balki jamiyatning kelajagini hal etuvchi strategik masaladir. Shaxsning ruhiy-axloqiy tanazzuliga yo'l qo'ymaslik uchun, birinchi navbatda, oila, mahalla va ta'lim tizimi hamkorligini amaliy jihatdan kuchaytirish zarur. Globallashuv davrida yoshlarni turli ma'naviy tahdidlardan himoya qilishning va shaxs kamolotini ta'minlashning yagona yo'li – bu ularning qalbida vatanparvarlik, halollik, mehr-oqibat va ilmga intilish kabi yuksak insoniy fazilatlarni uzluksiz kamol toptirishdir. Shundagina jamiyat nafaqat kasbiy malakali mutaxassislarni, balki ma'naviy yetuk, mustaqil va teran fikrlaydigan barkamol avlodni voyaga yetkazishga erishadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Fayzullayev, Sh. E. (2021). Ma'naviy tarbiya jarayonida milliy qadriyatlarning ahamiyati. *Экономика и социум*, 8(134). CyberLeninka ilmiy bazasi.
2. Xushmurodova, Sh. (2022). Shaxs ma'naviy ongini shakllantirishda oilaning ahamiyati. *Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10/2). CyberLeninka.
3. Tojiyeva, G. N. (2023). O'zbek tilida shaxs ma'naviyati tushunchalarini ifodalovchi leksemalar tasnifi. *Academic Research in Educational Sciences*, 4(4).
4. Raximbayeva, M. M. (2024). Oilada shaxsni axloqiy shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari. *Worldly Journals* elektron arxivi.